

Slunečným Norskem Hardangervidda a Jotunheimen

léto 2018
Janča a Pavouk

„Letos je nejlepší léto za posledních 200 let!“
(Nor nad vodopádem)

U země rostla spousta velkých „malin“, podivných plodů, vždy jeden samostatný plod těsně nad zemí.

– „Hele, tam paní něco sbírá do kbelíku, já se jí zeptám.“

– „Je to ostružiník moruška, bobule vynikající chuti.“

Slunečný přechod norské Hardangerviddy, největší náhorní planiny Evropy, a k tomu kratší putování po známém Jotunheimenu. od 4. do 23. července 2018

Janča a Pavouk

Foto na první straně obálky: ikonický kopec Hårteigen na Hardangerviddy

Foto na poslední straně obálky: nezralý ostružiník moruška

Zapsal Pavouk, doplnila a opravila Janča

Nafotili a vytvořili Janča a Pavouk Ledvinovi

www.ledvinovi.cz

Čarokrásná krajina na Hardangerviddě

Co pálí do rozpálených noh na úzké pěšince více: jalovcová, vrbová či březová kosodřevina? Jalovec byl v horách nízký a bylo ho málo, vrba byla celkem příjemná, nejhorší byly právě husté porosty bříz: pěkně štípaly do holení a do lýtek rozpálených od slunce.

Na cestě

Konečně nastal den odjezdu. Už od jara jsem se těšil. Dohodli jsme se, že pojedeme zase do Norska, na Hardangerviddu, obrovskou náhorní planinu ležící mezi Oslem a Bergenem. Janča bohužel musela být v den odjezdu až do večera v práci a ještě nám zrušili noční vlaky, tak jsme museli naplánovat letošní cestu na sever z velké části autobusy. Prvním spojem byl večerní vlak z Brna do Prahy, jízda v kupé nebyla tak příjemná oproti moderním velkoprostorům. V Praze jsme čekali (22.15-0.30 h) v prostoru pokladen na další spoj, noční bus do Berlína. Měl jet těsně před jednou v noci, přijel se čtvrt hodinovým zpožděním.

Autobus sice neměl číslovaná sedadla, my jsme se štěstím získali dvojsedadlo vedle sebe (á 560 Kč). Bus jel z Chorvatska do Německa a vládl zde „babylon jazyků“. Brzy jsme usnuli. Před šestou ráno jsme vystoupili na hlavním berlínském autobusáku. Busy odsud jezdí do řady míst Evropy, většina z nich patří pod Flixbus. Čekali jsme vevnitř a pak dlouze snídali v kavárničce: škoda, že jsem si z dobré horké čokolády vyrobil odporný cukerný roztok.

S menším zpožděním jsme ve tři čtvrtě na osm vyjeli dalším spojem do Kodaně. Přímý bus, který nikde nestavěl /á 1530 Kč; lze sehnat i trochu levnější/. Dlouhá jízda Berlínem a cesta stále k severu. Autobus byl skoro prázdný, seděli jsme v horním patře úplně vpředu: parádní výhled. Plochá krajina,

borovicové lesy, občas jezero. Janča skoro pořád spala, já jen občas. Objeli jsme Rostock a nalodili se na trajekt do Dánska. Ten byl podobný tomu, co jezdí do Dánska severně od Hamburku, jen menší (zde v trajektu neplují vlaky), naopak plavba trvá více než dvakrát déle. Parádní výhled na mořské nábřeží ve Warnemünde; pěkné, originální domky podél zálivu. Kolem našeho velkého trajektu prokličoval malý trajektík, co vozí nejen lidi přes záliv. Od rána bylo krásně modro, teď se zatáhlo a fučelo, raději jsme z venkovní paluby šli dovnitř. Po hodině a půl plavby jsme dopluli do dánského Gedseru (nejjižnější místo v zemi) a pokračovali plochou, zemědělskou krajinou k severu. Pole, větrníky; většinou jsme spali. Ve tři jsme dojeli do Kodaně, kde jsme měli až do večera přestávku na prohlídku města.

Původně jsem nám chtěl půjčit na pár hodin kola, ale nějak jsme nevymysleli, jak kola vrátit (půjčovna zavírala v šest a my neměli mobil na nějaké internetové operace). Šli jsme tedy „na procházku“ pěšky. Letos jsme konečně navštívili nejznámější a nejlepší kostelní věž v Kodani, věž kostela Spasitele. Nejprve se muselo vysoko po dřevěných vnitřních schodištích, pak chvilková závrať z výšky na venkovním ochozu a pak pěkně vzhůru po venkovním, zužujícím se spirálovém schodišti. Když se zúžilo tak, že už nešlo pokračovat dále, bylo jasné, že jsme na úplném vrcholku, nad námi byla už jen báň. Viděli jsme až do Švédska, Öresundský most i Malmö a velký kus Kodaně. Návštěva oblíbené Christianie (kola, drogy, levné jídlo a pití). Cesta po břehu kanálu, podél samých krásných moderních domů. Městská pláž (jedna plavající slečna a Janča, co se taky chtěla koupat).

Před desátou jsme odjeli busem na Oslo, jednoduché zastávky jsou hned vedle vlakového nádraží (á 283 švédských korun). Bylo volno, každý jsme se rozvalili na vlastní dvojsedačce. Přejeli jsme Öresundský most a frčeli Švédskem. Řidičem slibovaná kontrola dokladů při příjezdu do Švédska se nekonala, celnice byla prázdná

Prakticky: středa a čtvrtek 4.–5. 7. Brno – Praha /vlak/ – Berlín – Kodaň – směr na Oslo /busy/

Kolem čtvrté ranní mě vzbudil norský celník, rozespálý jsem nechápal, proč se ptá, kam jedem a kdy se budem vracet. Nakonec si vystačil s občankou, lístky na cestu zpět jsem nemusel jít lovit „ze dna“ autobusu a batohu. Mohl jsem opět usnout a vzbudit se až na začátku Osla. V šest jsme vystoupili na autobusové stanici, vlaky jezdí hned odvedle. Plán byl pokračovat vlakem o půl deváté do Bergenu. Náhodou jsme zjistili, že už „teď“, o půl sedmé jede vlak naším směrem, do tří čtvrtě cesty. Super, svezeme se a někde si uděláme krátký výlet. Lístek jsme měli tzv. „Interrail“, tedy mohli jsme jet kdykoliv, nebyli jsme vázáni na konkrétní spoj, jako to je u jiných jízdenek, hlavně těch nejlevnějších. Jen co jsme se nasídali, Janča usnula. Lesnatá krajina a hodiny jízdy podél řeky směr planina Hardangervidda. Řidší les, zimní lyžařská střediska. Vlak vystoupal až na planinu, kolem jezera, chatičky, plochá krajina; zastávka Finse (1222 m), nejvyšší stanice v Norsku, kam bychom měli

Kodaň z Kostela Spasitele

Bergen

pěšky za několik dní zavítat. Vystupovalo tu a nastupovalo spousta turistů. Bylo tak 14-16 stupňů a chvílemi i vykouklo slunce. Prakticky hned nad Finse začíná zdejší malý ledovec.

Trať ještě chvíli stoupala, pak dlouhý tunel, klesání, několik tunelů; sjížděli jsme pomalu z planiny. Vedle železnice vedla prašná cesta, oblíbená lokalita pro cyklisty. Před dvanáctou jsme dojeli do stanice Myrdal. Není to ani město, vesnice, či osada, ale začíná tu světoznámá Flámská dráha, železnice, která vede velmi prudce dolů k mořskému fjordu. Kvůli ní tu vystoupilo hodně lidí. Půjčovali tady kola na dvaceti kilometrový sjezd podél tratě. My jsme si udělali hodinovou pěší vycházku na vyhlídku na kaňon, řeku, vodopády a trať, která se klikatí dolů; řada úseků vede ve skále v tunelech. Od každého jsme viděli trochu a byla to paráda. Jeden vodopád jsme měli přímo „pod nohama“, zašli jsme se podívat až na jeho vlastní hranu, kdy voda padala dolů a přitom se dělila na tři samostatné proudy. Krása. Půl druhé (třicet minut zpoždění) a pokračovali jsme vlakem, kterým jsme původně chtěli jet. Furt jsme klesali, tunel, údolí, tunel, cesta podél řeky, která postupně vytváří několik krásných jezer. Sjeli jsme až k fjordu, tedy moři, a tunelem jsme po dvou hodinách jízdy vjeli do Bergenu.

Několikrát se prostrídalo teplo s chladem, když jsme si celé odpoledne až do večera prohlíželi jedno z nejstarších měst v Norsku. Navštívili jsme postupně hlavní „atrakce“ ve městě. Shora, od malebných uliček s dřevěnými barevnými domečky byl krásný výhled na město i na tři obrovské výletní lodě. Záchod byl všude výhradně na kreditní kartu. Mince a bankovky byly k ničemu. Jak to dělají třeba malý žáci? Asi tady kreditku fasují i „kojenci“ a „batolata“. Nejvíce mě okouzly úzké průchody mezi starými dřevěnými domy v Bryggenu a moderní dřevěné domky s krásnými květinami před nimi.

Potřebovali jsme se vlakem vrátit kus zpět, chtěli jsme začít přechod Hardangerviddy od západu. Museli jsme vlakem do městečka Voss a pak ještě busem. Devadesát minut ve vlaku, zpátky k horám, jiná trať do Bergenu a z Bergenu stejně nevede. Byla to lokálka, tři vagónky a jediná zamčená toaleta a na ní nápis, že z ekologických důvodů je až do stanice Voss zavřený. Průvodčí mně slíbila, že ho otevře hned za další stanicí. „Teď ještě ne, až vjedeme do tunelu,“ naznačila, že je asi lepší, když „produkt“ padá na koleje a není vidět. Ve Voss (deset večer) jsme přeběhli dvě stě metrů na autobusák a odjeli spojem směr Tyssedal, naše dnešní konečná (227 norských korun za jednoho). Parádní jízda lesnatou krajinou, tunely, nejdelší 7,5 kilometrů dlouhý nás přivedl přímo na nejdelší a nejvyšší norský visutý most přes mořskou úžinu. Posledních asi padesát kilometrů jsme jeli podél fjordu Srøfjorden až do vesnice Tyssedal. Velmi úzká silnička, tunely jen zřídka. Na protější straně fjordu byl vidět ledovec; jeden vodopád z něj padal přímo do fjordu.

Před půlnocí jsme vystoupili (bus jel až do Oddy) a popošli jsme asi pět set metrů do kopce údolím Tyssedalen a tábor si rozdělali u malé pily a katru na dřevo, kousek od říčky, která v těchto místech padala prudce dolů.

Prakticky: 6. 7. Oslo (bus); Oslo-Finse-Myrhal – Bergen – Voss /vlak/; Voss – Tyssedal /bus/

Slunce, kameny a sníh na Hardangerviddě

Na Hardangerviddě jsme měli plán vystoupat nahoru na planinu a přejít ji od známé Trolltunga k severu, k ledovci na severním okraji a popř. do vlakové stanice Finse. A pak dle času pokračovat ze severu až k jihovýchodnímu cípu planiny. Vše záleželo na terénu a počasí, což se nedalo přesně naplánovat.

Ve slunečném ránu jsme vstali až v osm, „včera“ jsme šli spát až v jednu. Ranní ječná kaše s rozinkami nás probudila „k životu“. Bylo takové teplo, že už od rána jsme chodili v kraťasech (!). Stoupali jsme po silnici, po které už od rána jezdila řada aut. Po kiláku nám zastavil místní Nor, pracoval jako hasič a mířil na tři dny dělat horskou službu. Vzal nás na parkoviště Skjeggedal, plné zaparkovaných vozů, které sem od rána najížděly (9.50 h). Byly tu spousty lidí, jejímž společným cílem byla Trolltunga, neboli Trolí jazyk, převislá skála jakoby trčící přímo nad hladinou vody přehrady hluboko pod ní. Pěší cesta má 14 kilometrů tam, a pro 99 % lidí i 14 km zpět. První čtyři kilometry lze jet taxíkem po nové prašné silničce. Jak jsme začali pěšky stoupat, hned se nám objevil výhled na přehradu, nad kterou měla být ona Trolltunga. Velká část norských jezer je decentně či brutálně předělána na přehrady, tady ta měla stometrovou hráz, šlo o jednu z těch vyšších. Po necelých pěti set výškových metrech jsme vystoupali na náhorní plošinu, teď už jsme doopravdy byli na Hardangerviddě.

Ocitli jsme se v krásné horské a mírně zvlněné krajině nad hranicí lesa. V krásné a příjemně teplé říčce tekoucí po kamenných prazích jsme si vyprali oblečení a umyli se. Také jsme si v řece nabrali naši dnešní první vodu na napití. Překonali jsme vyschlé „bažiny“, prošli územím, kde jsem napočítal asi čtyřicet chat. Chvíli jsme stoupali, obešli menší vrcholky a pokračovali po travnaté cestě, která nás vedla už stále více méně nad přehradou. Každý kilometr byla tabulka s informací, jak daleko to je „do cíle“. Obídek s výhledy. Stále modrá obloha a teplo. Po pěti hodinách chůze jsme byli na Trolltunze.

Naše soukromá Trolltunga

Propagační fotografie nelhaly, bylo to krásné místo, zužující se vodorovně položená skála trčící nad volný prostor. A dole ona sluncem nasvícená přehrada. Už od rána jsme potkávali spousty turistů v obou směrech. Tady už byl spíše dav, dlouhá fronta lidí, čekající před Trolltungou. Každý se na ní chtěl vyfotit. Ptám se pána, který ještě nějakou dobu bude čekat ve frontě, jak dlouho čeká: „Tři hodiny!“. Díky, to jsme nechtěli. Stačilo nám si nafotit cizí lidi a prozkoumat blízké okolí, všude byly nějaké pěkné skály. Když už jsme chtěli odejít, objevil jsem náhodou vedle „velké“ Trolltunga tzv. „malou“ Trolltunga, také převislou skalku. A u ní jen pět lidí. Nechali jsme si udělat pár společných fotek a nemuseli čekat frontu. Výhled byl stejný, okolní hory a skály, přehrada dole a v dálce ledovec. „Velká“ Trolltunga je krásná ne výhledy, které jsou všude okolo stejný, ale krásná je pohledem na lidi, kteří jsou na ní: aneb právě jen tou fotkou „z odstupu“.

Drtivá většina lidí se vracela stejnou cestou zpět, my jsme pokračovali do „srdce“ hor, do divočiny. Mířili jsme k východu, k chatě Tyssevassbu. Kráčeli jsme po uzounké pěšince mírně vzhůru, spíše jen po samých kamenech a sněhových polích. Výhledy na velmi oblé hory, jezera, na sních, krása. Několikrát jsme překonali potok po sněhovém mostě, ušetřili jsme si brodění, ale zvýšili adrenalin ze strachu, že se zrovna pod námi most propadne. Dokonalost divočiny nám kazil výhled na dráty elektřiny, vedoucí asi od zdejších přehrad. Na kamenité cestě se chvílemi šlo v běhacích botách s tenkou podrážkou nepříjemně. Po šesté hodině jsme došli k chatě Tyssevassbu, za dvě a čtvrt hodiny chůze jsme potkali jen šest lidí.

Místní, co tábořili u jezera pod chatou, nám řekli, že dále našim směrem budou hodně kameny a žádná místa na stan. Utábořili jsme se tu, ve výšce asi 1330 m, zítra si přivstaneme. Tady kousičky travičky na stan, která byla jinde v okolí velmi vzácná, byly. Vodu jsme pili z jezera, do kterého

stékala sněhová pole, jedno akorát pěkně žuchlo do vody, až se na hladině udělaly pěkné vlny. Taky jsme se v něm i očáchali. Večer jsme si „vyběhli“ na kopeček nad námi, na pěkné rozhledy do mírně zvlněné, jezernaté sněhové krajiny.

Prakticky: 7.7. Tyssedal – Trolltunga – Tyssevassbu

Včera jsme dřívěji zakempovali, dnes máme budík na dřívě: v 5.55. Od rána bylo modro, snídali jsme pěkně s výhledy. Cesta byla jako včera kamenitá, vedla skoro po rovině, k velkému jezeru, resp. opět přehradě. Ve stínu a na okraji sněhových polí nás trošku otravovala první hejna komárů. Častá sněhová pole. Vešli jsme do národního parku Hardangervidda, který zabírá menší území než celá planina (v okolí místa na stany), první dnešní brodění řeky a za ním rozcestí (7.15 – 9.40; 2,5 h chůze). Na druhé straně řeky se náhle zcela proměnil charakter krajiny, všude rostla tráva, zmizely kameny, skoro zmizel sníh, přitom jsme byli v podobné nadmořské výšce, spíše jsme ještě stoupali. Dvojbrodění, mňam. Od rána jsme koukali na vysokou stolovou horu Hårteigen (1690 m) v dálce, jak se nám přibližuje. Tam musíme! Stále jsme spíše stoupali (1450 m) a zleva obcházeli onu stolovou horu. Občas jsme minuli malou skupinku oveček, které z dálky krásně cinkaly. Naproti většímu jezeru byla vidět chata, až k ní však nechceme. Ale sestoupit dolů se muselo. Ejha! Sněhová stěna s prudkými srázy. Byli jsme rádi, že se nám podařilo sejít „blátem“ z tajícího sněhu a drolivých kamenů. Zpátky zespoda to vypadalo vysoké a neschůdné. Obídek s výhledy a větříčkem. Jezero s chatou se nakonec obcházelo dalším velkým obloukem po travnaté cestičce. Došli jsme na rozcestí a zamířili jsme vzhůru směr Hårteigen.

Po asi hodině chůze jsme si na dalším rozcestí pod horou nechali batohy a šli si nalahko vyjít na vrchol. No jo, stolová hora měla ze všech stran pěkné, avšak skoro kolmé stěny. Jak naznačila mapa,

Tyssevassbu, jezero vedle našeho stanu

jen v jednom místě se dalo vydrápat vzhůru. Neznačená cestička, jen pomocní mužáci, nás vedla asi jedinou schůdnou cestou. Velké balvany na přeskokování, suťovisko. Lezecká pasáž „zajištěná“ velmi pofidérním špagátem. Ani jsem Janče, co lezla za mnou, neřekl, na čem (ne) držel. Vzdušný „traverz“ s dobrým jištěním a postupné obcházení a stoupání už po vrcholové části hory. Hårteigen má několik vrcholů, na tom nejvyšším byla navršena vysoká hromada kamenů, dle které jsme poznali, že jsme byli na správném místě. Ačkoliv se skoro zatáhlo, tak zde bylo kouzelně: krásné cáry táhlých dlouhých mračen, výhledy na všechny strany na velký kus planiny, i na Hardangerdský ledovec ležící na severu.

Pomalou a velmi opatrně jsme se vraceli, sestup nebyl nakonec tak hrozný, jak jsme se obávali. Za další tři a půl hodiny chůze k severu měla být další chata, tam někde bychom mohli nocovat. Museli jsme postupně naklesat stovky metrů. Vedla nás pěkná pěšinka, přešli poslední sněhové úseky a sněhu jsme dali sbohem. Dále už byla jen tráva, květiny, ale naopak přibyly první porosty vrbové a po chvíli i březové kleče. Po hodině a půl chůze jsme si užili dnešní poslední pěkný brod (místa na stany), přes potok a nad břehem stálo několik soukromých chat. Porost se zahustil, k vrbové a březové kosodřevině přibyly i zakrslé jalovce. Celé široké a ploché údolí, kam až šlo dohlédnout, bylo porostlé z 90 % březovou kosodřevinou, zbytek byla vrbová. Pěšinka byla pěkná, avšak větvičky nás intenzivně šlehalý do spálených noh. Po dvanácti hodinách s batohem na zádech jsme došli k řece Veig, přes řeku stála chata Hadlaskard. Nedaleko mostu jsme našli mezi hustým porostem vrbové kosodřeviny i místo na stan. Jinak to zde bylo komplet zarostlé a celkem kamenité. Vyprali jsme si, já se jen opláchl, Janča se důkladně vykoupala. Omylem jsem vypral čisté ponožky, místo těch

špinavých, nu co? V chatě byl i malý obchůdek s bohatými zásobami jídla na dokoupení, dobrovolnou správcovou dělala starší paní. Trochu foukalo, ale večer zase svítilo slunce. Kolem deváté mě hejna komárů zahnila do stanu. Za den jsme potkali asi 25 lidí a večer u chaty dalších deset.
Prakticky: 8.7. Tyssevassbu – Hårteigen – Hadlaskard

Cestou na dva vodopády, „objev“ lahůdkové morušky

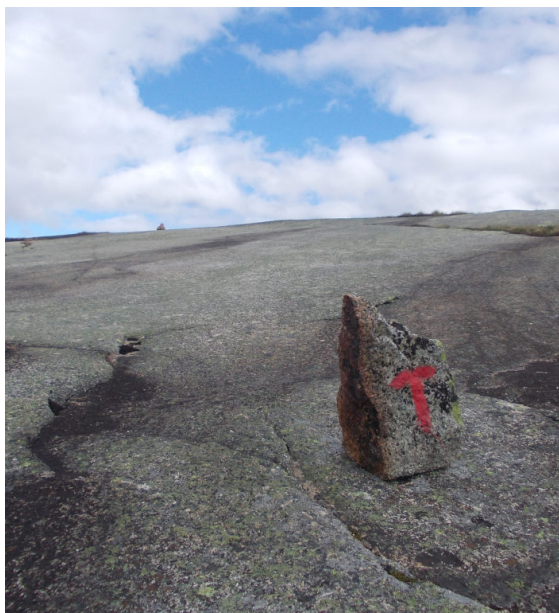
V noci trochu sprchlo, museli jsme i zavřít stan; ráno bylo zataženo. Jen chvílemi byl někde na obloze vidět modrý, sluneční flek. Trochu jsme lenošili a vyrazili až po desáté hodině. Poprvé bylo chladno na dlouhé kalhoty a tlustou mikinu. Brzy jsme opustili široké údolí řeky Veig a vystoupali na hranu kopce. Nádherné, skalnaté, úplně hladké obrovské plotny. Všude kolem byl porost vrbiček a přízemních bříz. Ač jsem si myslel, že jsme na „hlavní“ cestě, šli jsme často jen po uzounké pěšince. Několik nepříjemných úseků po balvanech. Bylo už asi dlouho sucho a většina nepříjemných bažinatých úseků byla vyschlých. Míjeli jsme různé chatičky, kamenné s travnatými střechami i moderní. Sestoupili opět k řece Veig. Kolem jedné jsme prošli kolem hotelu Hedlo; hotel stál v divočině a nevedla k němu žádná silnice, jen samé pěšinky. Přecházeli jsme přes mostek a nějaký pán se optal: – „Mohu si udělat vaši fotku?“ – „Jistě.“ Pracoval pro Norský turistický svaz DNT a točil propagační videa a dělá fotky. Chtěl mít i video, tak jsme mostek museli přejít i podruhé.

Přestávka pod vodopádem u řeky Veig. Na druhém břehu stála alespoň dvacítká chat, některé obrovské a luxusní. Šli jsme touto cestou hlavně proto, abychom si prohlédli vodopád Valurfosen, už jsme byli poblíž, jen k němu najít správnou cestu. Stoupali jsme furt pryč od řeky, ale dle mapy už někde měla být správná pěšinka. Zkusili jsme jít kousek po jakési „pěšině“ do lesa, ale rychle jsme se vrátili: „pěšina“ se nám „rozplynula“ pod nohama. Kus jsme se vrátili a zrovna, když jsme přemýšleli, kam jít, šla naproti dvojice Němců. Že šli zrovna od vodopádů a že jsme skoro dobře. Stačilo se vydat po neznačené pěšince směr „severní“ mostek a hned odbočit vpravo. K vodopádu vedla malinká cestička. Měli tu být bažiny, ale vše bylo až na výjimky vyschlé. U země rostla spousta velkých „malin“, podivných plodů, vždy jeden samostatný plod těsně nad zemí.

– „Hele, tam paní něco sbírá do kbelíku, já se jí zeptám.“

– „Je to ostružiník moruška, bobule vynikající chuti. Je to arktická rostlina a Hardangervidda je taky vlastně Arktida, tak proto zde roste. Červené plody jsou ještě nezralé, zralé jsou až ty bledě oranžové, s odvěšenými okvětními lístky. Netřeba je konzervovat, obsahují hodně přirozeného benzoátu. Na vánoce je to v Norsku tradiční pochutina. Dobré jsou třeba s cukrem na chleba.“

Dostali jsme úplnou a dokonalou odpověď. – „No jo, parádní chuť“. – „Mňam.“ Plody jsme už viděli dnes ráno, ale báli jsme se je ochutnat. Tady rostla na vlhkých „rovinkách“, mezi vlhkomilnými travinami. Hluk ohlašoval vodopády. Bylo jasné, že řeka tady někde musí divočet, když na šesti kilometrech musí klesnout z 800-900 metrů na hladinu moře. Brzy jsme došli na místo se skvělým

Cesta vedla po hladké skále

Trochu utajený vodopád Valurfossen

výhledem na vodopád Valursfossen, odhadl jsem 150-200 metrů volného pádu vody. Prý se dá někde tady i sejít dolů k řece, až pod vodopád.

My pokračovali po pěšince k severu, cestou bylo staré turistické značení. Trochu nudné, nahoru, dolů, většinou jsme šli lesem. Výhled na fjord. Po mnohem delší době, než jsem myslel, jsme došli na rozcestí, na značenou cestu. Vydali jsme se po ní do kopce a po dvaceti minutách odbočili k východu, směr Måbødalen (chata Liseth), kde měl být další velkolepý vodopád. Trochu bláta a opět morušky, některé už zralé. Hned jsme si natrhali zásobu do zítřejší snídane. O půl sedmé jsme byli dole u řeky v nejbližším údolí Berastøldalen. Ač tu foukalo, zatábořili jsme (dále cesta stoupala vzhůru a nemusela tam být voda); zítra si přivstaneme. Stan jsme postavili skoro přímo pod vodopádem, který nám celý večer a noc krásně „zpíval“. Za celý den jsme potkali asi 30 lidí. Získali jsme dnes dvě dobré (jednu i chuťově) rady a dvojitou radu dali i my nějakým Němcům. Ptali se na cestu a my je navíc seznámili s chutí morušek.

Prakticky: 9.7. Hadlaskard – Valursfossen – Berastøl

V šest ráno bylo zcela modro a mokro po rose; v noci se mraky rozestoupili a přestalo foukat. Po výborné snídani, kaši s moruškami, jsme vyrazili ještě kousek podél řeky údolím Berastøldalen. U mostku jsme minuli tři chatky. Dle kamenných zídek vyskládaných do kruhu to byly bývalé salaše s ovce. V údolí už rostly břízy, kousek výše byla zase jen kosodřevina. Krásné údolí, před námi ploché sedlo, ale asi bažinaté, takže jsme ho obcházeli vysoko v hřebeni, muselo se pěkně vystoupat. Cink, cink: kolem se páslo asi patnáct oveček. Také tu poletovali ptáčci: malý pěvec a velká hnědá, arktická „slepice“. Z ničeho nic mě velmi silně a bolestivě píchla vosa, kdo by jí tu, v horách hledal? Prudší sestup, zpovzdálí jsme minuli první opravdovou funkční norskou salaš s ovečkami a v dálce vpravo jsme viděli spoustu chat pod přehradou a před námi. I kolem vodopádu Vøringsfossen, kam jsme chtěli, stály další chaty. Sestoupili jsme k chatám a sešli na silnici v údolí

Måbødalen. Turistické značení v „osadě“ bylo mizerné, až žádné. Přešli jsme starý most přes řeku Bjoreio a vylezli nahoru po hraně na místo, kde stála řada lidí a sledovala zjevně „náš“ vodopád. Aha, vodopád nebyl ten na jednom z těch malých potůčků, ale byl to přímo ten na hlavní řece, což nám došlo, když jsme na něj poprvé nahlédli. Vystoupali jsme ještě sto metrů vzhůru na nové vyhlídkové plošiny. Výhled z nich byl úžasný. Vodopád Vøringsfossen měl celkem asi 300 výškových metrů, z toho 180 metrů volného pádu vody. Dole byla vidět duha. Škoda, že byl v tuto denní dobu ve stínu a okolí bylo v protisvětlu. Od rána sice svítilo slunce, ale na vodopád otočený spíše k severu nedosvítalo. Ač Vøringsfossen není největší ani nejmohutnější, je jedním z nejnavštěvovanějších vodopádů v Norsku: lze až k němu dojet autobusem nebo na kole.

Stáčíme se k jihu

Udělalí jsme velké, ale rychlé rozhodování, kam dále. Dojdem už jen do Finse, či dle původního plánu přejdeme Hardangerviddu až do jihovýchodního cípu? Ano, zkusíme ji přejít celou, jen vynecháme Hardangerviddský ledovec nad námi, i vlakovou stanici Finse. Na rozcestí byla chata a hotel Liseth, dali jsme si pozdní sváču sušenky a zmrzku. Ptali jsme se na obchod, je prý malinký, dva kiláky dole v kempu. Byli jsme na místě, kde byly stovky chat a neměli tu obchod ani hospodu?

Stoupali jsme vzhůru po cestě po levém břehu krásné řeky Isdølo. Po dvou kilometrech jsme prošli kolem poslední skupiny chat (pro vodu jsem sestoupil dolů k řece) a prudším výstupem vyšli nahoru do sedla. Nejdál sem došli výletníci, jdoucí nalehko od chat. Ptám se pána na předpověď, ukázal mě display telefonu: slunečno na několik nejbližších dní. Hurá! A potvrdil, že je letos nejhezčí léto. Opět pár oveček, další sedlo, cesta plochou krajinou, co jsme opustili řeku, nebyla žádná

Kulík zlatý

voda. Cestou dolů jsme koukali na přehradu Syssenvatnen. Vlevo nad námi čněl Hardangerdský ledovec (Hardangerjøkulen), který tedy letos oželíme. Ledovec byl tvořen vrcholovou sněhovou „čepicí“ nahoře i klasickými splazy dolů, někde skoro kolmými. Šli jsme k východu, po chvíli prudší sestup až skoro dolů k přehradě, k mostu přes řeku; parádní místo na pauzu. Pod mostkem „bublal“ krásný vodopádek. Při sestupu několik vlhčích míst s moruškami, tyto ještě nebyly zralé.

Od přehrady jsme ještě museli hodinu stoupat vzhůru podél další řeky, most a v dálce chata Kjeldebu. V řece se koupaly rodinky s dětmi. Sto metrů od chaty, kousíček od řeky, jsme tábořili. Slunce pražilo i navečer, jako někde u moře. Hned jsme myli a prali, Janča si i zaplavala v řece=jezítku. Parádní večer, výhled na vodu, jen dosti komárů, nějak jsme si odvykli. Ani laponský repelent na ně moc nezabíral.

Prakticky: 10. 7. Berastøl – Vøringsfossen – Kjeldebu

Pochodové cvičení

Jak to, že nás v šest ráno nezbudilo slunce a modro? Bylo zataženo, ale alespoň nepršelo. Dnes jsme mířili k jihovýchodu, stejně jako v nejbližších několika dnech. Opustili jsme řeku, vystoupali vzhůru a pokochali se opětovným výhledem na Hardangerdský ledovec, už se od něj budeme jen vzdalovat. Dostali jsme se na velmi plochou pláň, voda na pití nikde, bylo tu jen několik málo tekoucích potůčků a malá jezírka, která nás k pití nelákala. Kolem lítal malý ptáček, kulík zlatý, typický skandinávský druh. Občas jsme vyrušili nějakou skandinávskou „slepici“, která následně neohrabaně vzlétla a přesunula se jen o kousek dál (asi bělokur). Na severovýchodě se objevilo pásmo vyšších hor (cca 1900 metrů vysokých). V dále jsme viděli silnici a za dvě a půl hodiny od rána jsme došli do Dyranutu, což byla turistická chata a motoodpočívadlo na hlavní silnici vedoucí napříč planinou z Osla do Bergenu (cca 1240 m n. m.), jedno z nejvyšších míst na trase. Okolo není žádný les, ani chaty, jen jezera a pláně. Ani očekávaný obchůdek tu nebyl, tak jsme si dali na svačinu zase nanuk.

Dostali jsme se poprvé na opravdovou „nekonečnou“ planinu, do mírně zvlněné krajiny, nikde žádný vysoký kopec, skály, vodopády, sevřená údolí. Jiná krása! Mírně, po kamenech a blátem, jsme po hodině překřížili prašnou silnici. Další cesta by měla být lepší, přímo napříč Hardangerviddou, furt k jihozápadu. Tak bychom měli putovat několik příštích dní. Došli jsme ke korytu řeky, voda skoro netekla a další hodinu jsme šli přes velmi ploché sedlo: nebylo jasné, kterým směrem voda teče. Byli jsme ještě před sedlem či za ním? Kap, kap... a v Norsku se nám poprvé pořádně rozpršelo. V dešti jsme pokračovali dvacet minut k další chatě Stigstuv. Oběd jsme si snědli za deště na krytém zápraží.

Akorát bylo po dešti, když jsme vyrazili dále, směr chata Rauhellern. Šlo se skoro po rovině, jen mírně vzhůru; „brodění“ řeky, kdyby tam nějaká pořádně tekla. Nádherné obrovské porosty bílého lišejníku. Konečně zase kopec (asi tak 100 metrů vzhůru), sváča. Dole jsme obdivovali velké jezero Langesjøen (1210 m). V dálce na západě byl vidět „náš“ kopec Hårteigen. Ještě trochu nahoru a dolů, trocha kamenité cesty a už jsme klesali k chatě Rauhellern u jezera Langesjøen (14.30–18.30; 4 h). Byla tu velká turistická chata a salaš (koně, krávy, slepice, traktor, asi k ní patřily i ty ovce na kopcích). Jak se sem traktor dostal? A k čemu tady byl? Bohužel ani zde neprodávali žádný proviant na vaření (chtěli jsme tu pro jistotu dokoupit). Večer se udělalo zcela jasno, osvěžili jsme se v jezeře, ale voda byla dosti studená. Během dne jsme potkali spoustu komárů, teď večer za větru byl celkem klid. Bylo super sedět před stanem a koukat na slunce, na krásné jezero a na okolní plochou krajinu. Za den jsme na cestě potkali asi 25 lidí. Janču dnes dosti bolela noha a stěžovala si na „příliš pochodové cvičení“!

Prakticky: 11. 7. Kjeldebu – Dyranut – Rauhellern

Ráno bylo zataženo, na chvíli nás pozdravila první ranní sprška. Ač bylo zataženo, bylo pěkně teplo. Došli jsme až na konec jezera Langesjøen, přešli pěkný, ale nepřiliš bezpečný most: jen dvě lana dole a dřevěné bočnice, asi po něm chodí i ovce. Velmi plochá krajina se mírně zvlnila, šli jsme více méně furt po rovině. Cesta byla buď prašná, hodně kamenitá cesta nebo bažinami, z 90 % vyschlými. Další masivní most a konečně i kopec, museli jsme sejít alespoň 150 metrů dolů. Na chvíli se na obzoru objevil Hardangerviddský ledovec a „náš“ vysoký kopec. Oběd u krásného jezírka, slunce zrovna velmi pražilo. Ještě stoupání a už jsme v dálce viděli velké jezero, tedy spíše přehradu, Mår.

Potkali jsme pána se psem; pes si na hřbetu batůžek s věcmi. Se souhlasem jsem si ho vyfotil. Pán říkal, že je letos extrémní sucho (to jsme viděli) a že je velké nebezpečí požárů. Mírný sestup k jezeru, parádní výhled do dále, na obzoru čněla krásná špička – asi Gaustatoppen (prý nejhezčí hora Norska). Došli jsme k chatě Mårbu, patřící Norskému turistickému svazu DNT. Opět zde nebyl obchod. Dobrali jsme vodu, posvačili. Akorát přijela loď, co přivezla pětici „nových“ turistů a odvezla dvacítku „starých“. Jak jsme viděli, není nutné sem šlapat, lze sem dojet lodí (naše chůze 9-16 hodin).

Bavili jsme se, že ještě dnes popojdeme, ať nespíme zase poblíž chaty. Hodinu jsme šlapali trochu dále od jezera a když jsme se k němu začali přibližovat, opustili jsme cestu a vzali jsme to přímo k vodě, najít si pěkné místo na stan. To jsme si dali: hodinu a čtvrt ho marně hledali. Všude pichlavé břízy, houpací trávy, mechy, vrbičky, skalky. Stan se nedal postavit ani přímo u vody. A navíc ještě fučelo. S obtížemi jsme se tímto terénem probojovali až k říčce Syvra a vydali se pěšince nahoru, k nějakým chatkám. Zase jsme dlouze hledali a přemýšleli. Nakonec jsme se utábořili na lišejnících, na hraně nad říčkou, nedaleko od chatek. Fučelo, snad brzy přestane. Mytí a praní, vaření a sušení prádla: na stan pěkně pražilo slunce. I o půl desáté večer bylo ještě vše krásně nasvíceno. K tomu jsme měli výhled na jezero Mår a na kopce nad ním. Večer se vítr utišil a Janča neodolala

Že by slepice?

skoro nočnímu, zde spíše večernímu, plavání v jezeře (5+5 temp). Za den asi 25 turistů a turistek.

Prakticky: 12. 7. Rauhellern – jezero Mår

Ráno bylo opět bez mráčků, nefoukalo a bylo teplíčko. I dnes jsme mířili stále k jihovýchodu, směr Rjukan. Jako vodu na pití jsme vybírali mezi vodou z říčky a z jezera a zvolili jsme si jezero. Vystoupali jsme nad jezero Mår a kráčeli „horskou“ krajinou. Minuli jsme dvě hezká jezírka a občas nějaké chatičky. Ty byly všude, nejen u vody, ale i v krajině, v lese. Necháпали jsme, jak se dalo na některé z nich třeba v létě snadno dostat. Zase jsme stoupali a obcházelí stále stejné jezero, vlastně spíše přehradu Mår, už jsme viděli i přehradní hráz. Koukali jsme opět kopec na Gaustatoppen nad Rjukanem v dálce, byl blíže a přibližoval se. Sestoupili jsme na velkou planinu s jezerem uprostřed a prudký sešup k chatě Kalhovd (8.15 – 12.15). Bylo nám takové vedro, že jsme raději obědvali ve stínu domu. Teploměr ve stínu ukazoval 22 stupňů (v Dyranutu bylo 16). Opět tu nebyl obchod, i když chata byla luxusní s veškerým servisem (i záchod byl přímo v budově a ne jako jinde přes dvůr). Chata stála přímo nad přehradní hrází. Všude kolem byla tedy voda, nad ní kopečky, v údolí na východ stály chaty. V dálce hřmělo a my zrovna procházeli kolem kopce s vysílačem. Je to v bouřce výhoda nebo nevýhoda?

Jezírko, morušky (zralé i v 1150 metrech). Prošli jsme kolem většího jezera s chatkami a loďkami a překřížili prašnou silnici vedoucí jihovýchodním cípem Hardangerviddy. 13-15.30 h. Řada dalších rozptýlených chatek, příjezd měly jen po dlouhé prašné silnici.

Prošli jsme po koruně přehrady vysoké asi 15 metrů. Hned na prvním místě u dalšího jezera Øvre Grottetjønn přímo pod tou přehradou (voda vytéká z přehrady a po 80 metrech se vlévá do jezera) jsme zakotvili (16 h). Øvre Grottetjønn bylo krásné jezero se spoustou ostrůvků. Tím vypadalo jinak, než ta předchozí. Střídal se vítr s bezvětřím, slunce s hlubokým stínem. Já se „jen“ umyl, Janči si zaplavala. K vodě byl moc hezký přístup. Paráda, už sedmý den po sobě jsme měli večerní mytí v řece či v jezeře. Komáry dnes večer zahnal nejspíše vítr a pak i slunce. Dnes jsme potkali asi deset lidí.

Co pálí do rozpálených nohou na úzké cestičce více: březová, jalovcová či vrbová kosodřevina? Jalovec byl tady nízký a bylo ho málo, vrba byla celkem příjemná, nejhorší byly husté porosty bříz: pěkně štípaly do holení a do lýtek rozpálených od slunce.

Prakticky: 13.7. Jezero Mår – Kalhovd- jezero Øvre Grottetjønn

Ráno nás vzbudilo slunce, silná rosa a teplo. Parádní snídaně u jezera. Ranní cesta nás vedla kolem jezera (cestou naše oblíbené morušky) i do hezkého kopečku. Tak kopečkového, až jsme se oba zapotili. Pokračovali jsme zvlněnou krajinou, několik jezer, nikde nikdo. Přiblížili jsme se k hoře Gaustatoppen, už vypadala velmi blízko. Po třech hodinách chůze jsme došli ke krásné chatičce Helberghytta. Velmi vřelý pan chatár nás osobně přivítal, představil se nám, provedl chatkou, vysvětlil pravidla ubytování. A konečně nám objasnil, jak to funguje s dokupováním jídla na chatách. Když je chata Norského turistického svazu (DNT) s obsluhou (na mapě plný čtvereček), tak se tam vaří a proto prodávají leda sušenky či jiné nepotravinové věci (krémy, oblečení). A kde je chata samoobslužná s výbavou (na mapě značka polovičně úhlopříčně vyšrafovaná), tak tam lze dokoupit proviant, aby si lidi mohli navařit sami. A tedy i procházející turista se může dozásobit.

V sezóně, trvajícím v létě 6-8 týdnů, zde bývá dobrovolná obsluha, v jinou dobu je třeba mít „centrální klíč“, pasující na všechny chatky. Šlo tu dokoupit konzervy, nudle, polévky, knekerbroty, čokolády, malé medíky, marmelády, rozinky, sušenky. Ještě jsme se delší chvíli kodrcali údolím podél vyschlé řeky a sešli až na hranu parádního velkého údolí Vestfjorddalen, nad Rjukan.

Gausta, náš kopec

Údolí Vestfjorddalen ohraničovaly šest set metrů vysoké srázy ze severu i z jihu a z východu přehrada a pod ní svého času největší vodní elektrárna na světě (Vemork, z roku 1911). A přes údolí, na jihu, se jako obr tyčila obrovská hora Gaustatoppen (1883 m). Dnešní obídek byl obohacen moruškami, prvními borůvkami, klikvami (?), brusinkami a krásným výhledem do údolí, i když už jsme sešli na horní hranici lesa. Borůvek tu moc nerostlo, tak si Janča zpestřila chuť po jídání „taky borůvek“: modrých, kulatých plodů rostoucích na malých keřících zrovna jako borůvky. Poprvé je ochutnala v Kosovu a moc jí zachutnali. Snědla určitě pěknou hrst! Já plody v Kosovu, loni v Laponsku i letos odmítal jíst. Až doma jsem dle fotky zjistil, že šlo o vložyni bahenní. Patří sice do stejného rodu brusnic, ale jedna z jejich přezdívek je *blinkavka*. Toxilogové považují plody za „téměř nejedovaté“ ...

Na severní stranu, kde jsme teď byli, jezdila z údolí lanovka, my však chtěli sejít pěšky. Dle Jančina přání jsme si cestu do údolí ještě dosti protáhli sice delší, ale údajně lepší cestou: šli jsme ve vedru lesem, nahoru dolů, spíš nahoru než dolů (opět chatičky bez snadného přístupu). Jen chvílemi byl mezi stromy výhled: na parádní Gaustu, přitahující nás jako magnet. Konečně jsme došli alespoň ke zdejší atrakci zvané sluneční zrcadlo, když už se sem ve vedru vláčíme. Rjukan leží tak hluboko v údolí, že tam v zimních měsících dlouho vůbec nesvítí slunce. Před pár lety si proto dali asi 400 výškových metrů nad město tři velká zrcadla. Automaticky se trvale přenastavují tak, že odražený sluneční paprsek, pokud není zataženo či noc, míří stále na náměstí. Na náměstí se asi místní v zimě choděj dívat na sluneční prasátka. Já se „najeď“ pohledem na techniku, Janča malinami. Sestoupili jsme hustým lesem k prvním domkům a do centra Rjukanu (od horní stanice lanovky do Rjukanu 2,5 h chůze). Město vzniklo až se stavbou vodní elektrárny na počátku dvacátého století.

Úspěšně jsme přešli „durch“ celou Hardangerviddu a hned jsme chtěli navázat na další cíl, TEN KOPEC, Gaustu. Janča rozhodla, že zvolíme tu nejdelší a nejtěžší cestu, přímo z Rjukanu (celkové převýšení je vzhůru i dolů 1800 m). Z centra jsme se vydali na jih, přešli železniční koleje a hodinu a půl jsme stoupali vzhůru. Bylo vedro, až jsme byli mokří od vlastního potu. Vyšvihli jsme se na hranu a dostali se do údolí Gausdalen (300 m – 930 m). Hned u prvního jezera jsme na místě vyschlé bažiny postavili stan. Zítra nás čekal výškový kilometr nahoru a 1800 metrů dolů. Mňam. Večerní mytí v jezeře Janče „narušili“ výletníci na lodičkách, na protější straně jezera byl statek s restaurací a zjevně i s půjčovnou plavidel. Dnes byl pocitově nejteplejší den v Norsku, skoro furt pražilo slunce a bylo „pekelné“ vedro. I večer bylo stále teplo, slunce krásně zapadalo nad „naším“ jezírkem. Bylo sucho: voda cestou do kopce nikde nebyla, tekoucí nebyla zde, tak jsme pili zase z jezera. Ochutnali jsme skoro všechny možné bobule.

Prakticky: 14. 7. Øvre Grottejønn (1170 m)– Rjukan (300 m) – údolí Gausdalen (930 m)

Dnes jsme chtěli zdolat vrchol Gausty a následně sestoupit až dolů do Rjukanu. Vzhledem k velké vzdálenosti, náročnosti a převýšení jsme výstup začali brzy ráno. Již před šestou ranní jsme nalahko šli pěkným údolím Gausdalen (celkem zde je asi 10-15 jezer), hluboko ve stínu. Kousek od

Zrcadla nad Rjukanem

Na vrcholu Gaustatoppen, dole údolí Gausdalen

tábořiště jsme překročili první potůček se svěží vodou, cestou byly i další: to jsme včera nevěděli. Asi po půl hodině chůze skoro po rovině započal vlastní výstup. Cesta nás vedla nějakou dobu lešákem a pak pak už jen nad hranicí lesa, s výhledy, po občas kamenité cestičce vzhůru do stěny masivu Gausta. Někdo bylo hodně kamenů, jinde malá suťoviska. Ochutnali jsme první borůvky a stále dobrá pěšinka nás vyvedla na hlavní hřeben a taky z chladivého stínu na horké slunce. Stále byly super výhledy, hlavně na jezera v částečně zalesněném údolí Gausdalen. Cesta se stočila k severu a vedla už jen čistě po kamenech. Kus pod „vrcholem“ se spojila s tzv. normálkou, vedoucí od parkoviště (z 1180 metrů), od východu: kameny byly přeskládány, aby se dalo pohodlně kráčet a byly také pěkně ošlapány. Po deváté, za tři a čtvrt hodiny jsme byli u vysílače, na „vrcholu“. Čekali jsme na davy, ale nikde nikdo, jen první ranní běžec. Vysílač, chata a horní stanice podzemní dráhy nejsou všechny na pravém vrcholu, ale jen na předvrcholu. Pokračovali jsme na samotný vrchol, který byl hned vedle, vzdálený pouhých 500-700 metrů. Cesta byla perfektně značena, ale nezajištěna. Malé kameny se změnilly na větší a pak na balvany. Značka vedla celou dobu po uzounkém hřebínku. Z dálky vypadala, že vede stále po rovině, ve skutečnosti jsme při přelezání a obcházení balvanů lezli stále nahoru a dolů.

Za čtyřicet minut (!) intenzivního pohybu vpřed jsme dosáhli vlastního vrcholu Gaustatoppen (1883 m). Cestou jsme potkali pouze jednoho vracejícího se baťůžkáře a na vrcholu seděl jeden Švýcar. Když odešel, zůstali jsme tu sami. Na žádnou stranu nebránila výhledu žádná blízká hora a tak bylo možné, že z vrcholu za ideálních podmínek byla vidět uváděná, skoro neuvěřitelná, jedna šestina plochy Norska. Na všechny strany bylo krásně jasno. My jsme z okolních hor znali jen na sever ležící Hardangerviddu. Vzadu čněl Hardangerviddský ledovec, dal se rozeznat i „náš“ Hårteigen. Propagační leták uváděl 20 000 lidí, co ročně vylezou na vrchol, ale nevěřili jsme tomu, že to je možné, že se všichni vydrápou až na pravý vrchol.

Pomalou a opatrně jsme se vrátili k vysílači a chatě. A proč jsme tady byly dnes skoro sami? Dnes se rozbila podzemní dráha (zrovna ve sluneční, letní neděli) a lidi museli od silnice pěšky. V dále se už vinul had stoupajících turistů. My jsme je rychle opustili a vraceli se stejnou cestou, západní stěnou. Jak cestou vzhůru, tak ani cestou dolů jsme nikoho nepotkali. Pili jsme vodu z jezera, ale 300 metrů od stanu byl pěkný potůček (možná nefekální). Na svazích se totiž pásly ovce, v údolí krávy.

Ve dvě jsme byli dole u stanu. Se všemi věcmi jsme opustili krásné údolí a za hodinu došli dolů do Rjukanu (950 → 300 m). Dokoupili jsme jídlo na zbytek pobytu v Norsku, důkladně se omyli a

vyprali si v řece přímo ve městě; voda byla krásně čistá, průzračná, nikde sebemenší odpadek. Jen vody bylo málo, jelikož si ji zjevně všechnu bere vodní elektrárna a pouští ji někde níže po proudu, a nedalo se tedy plavat. Stejně jako včera bylo pekelné vedro, ve čtyři hodiny bylo 33 ve stínu (!), zde v horách v Norsku. Na břehu řeky jsme si dali bohatou večeři.

V Norsku jsme se chtěli ještě podívat do Jotunheimenu, do hor ležících severně od nás. Musí se však cestovat oklikou přes Oslo. Potřebovali jsme se dostat do dalšího města, odkud už jezdí vlak, tady bychom museli vstávat na první autobus už ve čtyři ráno. Dlouho jsme šli po silnici stále mezi domky v městečku, zírali, jak lidi před zahrádkami kropili vodními rozprašovači své trávníky. Další hodinu jsme stopovali. První chlápek, co nás svezl, byl pracovník národního parku Hardangervidda a vyprávěl mj. o živočiších na planině: o losech, o sobech. Na chvíli pustil volant a předváděl oběma rukama, jak troubí jelen. Další stop, hned po pěti minutách nás vzalo další auto. Že nás vezme na křižovatku směrem, kam jsme potrebovali. A po chvíli se zeptal, proč jedeme vlastně tam, že on jede na Oslo. Zavezl nás k sobě domů, kousek od Osla. Cestou k němu jsme podjeli silničním podmořským tunelem Oselský fjord. Večer jsme seděli na krásné terase velkého domu, pozorovali západ slunce (v deset večer) a popíjeli norské pivo. Na pivo jsem se těšil, že si dám jako odměnu za výstup a sestup dnes v Rjukanu, ale marně jsem ho dnes odpoledne v samošce hledal. Až obsluha mně vysvětlila, že je v neděli prohibice na prodej alkoholu v obchodech. A velmi se omlouvala se slovy: „Welcome in Norway“. Je to ale pokrytectví, protože v restauracích a hospodách se pivo normálně prodává i v neděli, jen je patřičně dražší. Smůlu tak mají jen chudší. Do půlnoci jsme si povídali a leccos se o Norsku dozvěděli.

Prakticky: 15. 7. Gausdalen (poblíž Selstali) (930 m) – Gaustatoppen (1883 m) – Rjukan (300 m) /pěšky/; Rjukan – u Osla /auto/

Rychlý start v Jotunheimenu: večerní Galdhøpiggen

Brzy ráno jsme se po horké noci ze spaní ve vyhřátém domě přesunuli do městečka Ski, náhradním busem za vlak (staví si tu novou rychlotrať) přešli do Osla, kde jsme v osm hodin kouzelně stihli ranní vlak směr Trondheim. Chtěli jsme se na čtyři až pět dní podívat do Jotunheimenu, nejvyššího pohoří Norska. Projeli jsme dlouhatánským tunelem a po vysokorychlostní trati jsme mířili k severu: podél řeky, na které byla četná jezera.

– „Hele los!“ Pozdě, Janča už ho nezahlídla. Statný tmavý samec stál kousek od řeky; přesně, jak včera říkal pán z národního parku, který nás vzl. Losi prý migrují i chodí hlavně podél řek.

V Ottě jsme vystoupili a busem dojeli do Lomu. V centru městečka byl pěkný turistický blázinec, aby ne: „potkávají“ se zde turisté mířící do tří okolních národních parků. Bylo tu i návštěvnické centrum národního parku Jotunheimen, který jsme si vyhlédli my. Svezli jsme se ještě kus busem a posledních dvacet kiláků dostopovali. Vystoupili jsme přímo v „srdci hor“, na známé lokalitě Spiterstulen (veliké parkoviště se stovkou aut a rozsáhlý komplex chat). Byli jsme v širokém údolí, kterým tekla bílá řeka. Vody měla dost, neb si jí bere z tajících ledovců a sněhových polí. A všude kolem vysoké, krásné hory. Bylo asi půl čtvrté a zcela jasno, zítra se však mělo zhoršit počasí a pozítří dokonce pršet. Janča vymyslela, že na Galdhøpiggen, nejvyšší horu Norska, vystoupíme už dnes, dokud bylo hezky.

Kolem zdejší chaty se nesmělo tábořit v okruhu jednoho kilometru. Fuj! Normální „bezpečnostní“ hranice u jiných chat v Norsku byla 150 metrů. Tak jsme si šli postavit stan asi kilák vzhůru proti

Na Galdhøpiggen (2 469 m.), nejvyšším místě Skandinávie

proudu řeky na levém břehu. Ve tři čtvrtě na pět jsme u mostku přes řeku zahájili výstup. Od počátku jsme v protisměru potkávali stovky lidí, kteří se vraceli zpátky z vrcholu. Pěšinka, tráva a už jen kameny. První sněhová pole. Stále vzhůru, parádní výhledy na všechny strany, na okolní kopce i ledovce. Úseky skoro lezecké. Prudká místa vzhůru po kamenech, bez sněhu. Dvakrát mírný sestup. Vrchol byl pořád schovaný, až se konečně objevil na konci sněhového hřebenu. Pod námi po pravé ruce jsme měli velký ledovec, různě rozlámaný, se spoustou trhlin, hrající všemi barvami. Po třech hodinách chůze jsme stáli na vrcholu Galdhøpiggen, nejvyšší hory Norska, i celé Skandinávie. Já jsem se sem vrátil po 22 letech, Janča tu byla poprvé. S Jančou jsme spolu úspěšně zdolali nejvyšší hory všech skandinávských zemí (Švédsko, Finsko, Rusko (!), a teď i Norsko).

Na vrcholu seděla poslední čtveřice turistů a když odešli, zůstali jsme sami. Přišli první velké mraky a dost se ochladilo, slunce se také pomalu sklánělo (osm večer). Opatrně jsme sestupovali a za dvě a půl hodky se vrátili do údolí. O půl dvanácté jsme večereli a o půlnoci jsem mohl zalézt do spacáku. Ještě bylo trochu světla, číst a psát se už nedalo.

Prakticky: 16.7 Ski – Oslo – Otta – Spiterstulen /vlak, bus, auto/; Spiterstulen – Galdhøpiggen – Spiterstulen

Deštivé dny

Sluníčko nás kolem osmé vzbudilo, když vyšlo nad protější svah. Dnes jsme chtěli vylézt na horu Glittertinden a přejít do údolí pod ním. Před desátou jsme se vydali od chaty Spiterstulen, počasí slibovalo odpolední dešť: tedy už i dnes, ne až zítra. Pohodově jsme vystoupali do sedla a přehoupli se

do údolí Skautflye. Za sebou jsme měli krásně celý Galdhøpiggen, včetně samotného vrcholku. Došli jsme na rozcestí. Mohli jsme pokračovat přes Glittertinden, druhou nejvyšší horu Norska, a nebo ho obejít, „snadnou“ cestou údolím. Kvůli slibovanému dešti jsme si vybrali snazší cestu, která vynechávala výstup na vrchol. Dlouho jsme se „plácali“ širokým plochým údolím s nepříjemně dlouhými kamenitými úseky. Zatáhlo se, foukal protivítr, výrazně se ochladilo. Byla tady parádní ponurá atmosféra, ještě vylepšená výhledy na šedé ledovce.

Po obědě se rozpršelo, zrovna jsme po kamenech poskakovali přes ploché sedlo vstříc údolí Veodalen (špatný úsek asi jeden kilometr). Velmi jsme zpomalili, najednou všechno klouzalo, už se nedalo tak snadno přeskakovat z kamene na kámen. Po prudším svahu jsme rychle sestoupili do údolí řeky Veo, která si také „bere“ vodu z tajících ledovců a sněhových polí. Údolí bylo mnohem širší než u Spiterstulen, celé vypadalo hezky zelené.

Ve slabém dešti jsme šli po pěšině, která se v údolí stáčela stále „za roh“, a kolem kolem čtvrté doklouzali k chatě Glitterheim. Těsně před ní jsme přeskákali po soustavě asi deseti malinkých a vetších lávek přes rozvětvenou říčku v porostu vrbové kosodřeviny. Několik „lávek“ z prken bylo pěkně pod vodou: paráda, konečně jsme se cítili jako v Laponsku! Po svačince v chatě jsme si to namířili dolů k řece, kde jsme si postavili stan u jednoho z říčních ramen. Navečer už zase pěkně svítlo sluníčko a od zavěšené lávky přes světle modrou řeku Veo byly kouzelné výhledy do okolní krajiny, včetně dvou okolních ledovců. Komáři by si však měli dát pohov! Za den jsme na cestě potkali asi 25 lidí.

Prakticky: 17.7. Spiterstulen – údolí Veodalen – Glitterheim

Od čtyř v noci do dvanácti: Déšť, spánek, snídaně, déšť, spánek, déšť. Po poledni přestalo pršet, chvíli jsme počkali, zda se déšť nevrátí, a mohli jsme vyrazit na cestu. Dnešní etapa měla být spo-

Krásné údolí Veodalen pod Glittertindem

jovací, vhodná i za deště, s cílem u známého jezera Gjende. V dálce kolem řeky stálo několik dalších stanů, viděli jsme, jak suší své věci na sluníčku. Pohodlná pěšinka nás vedla vzhůru, za námi se objevil sluncem nasvícený vršek Glittertindenu, možná škoda, že jsme ho včera vynechali. A dole parádní údolí řeky Veo. Po vydatném dešti v něm voda pěkně tekla. V dálce jsme možná zahlédli stádo sobů, jak se někam přemísťovali. Cestička se změnila v chůzi po kamenech. Prošli jsme plochým sedlem a příjemně sestoupili do údolí Russdalen. V protisměru jsme potkávali dost turistů, včetně početné výpravy Rusů. Obědvali jsme až kolem třetí na parádním místě, u „nového“ mostu přes dravou říčku, vtékající do jezera Russvatnet. Seděli jsme na lavičce, voda stříkala pár metrů před námi do dřevěného mostku, čas od času zalila i horní část, po které se chodí. Kousíček pod námi bylo velké a protáhlé jezero Russvatnet, krásně světle modře zbarvené. Jen obloha, která měla ještě před chvilkou náznak „modrosti“, o něco více potemnila.

Přešli jsme po mostě, sestoupili k jezeru a kráčeli přímo po břehu. Byly by tu nádherné pláže, dokonce i písčité. Přebrodili jsme potok, který nešel přeskočit: alespoň jsme si umyli nožky.

- „Jde nějak moc černo, že bych si nasadila kalhoty?“

Pozdě, rozpršelo se velmi rychle a oblékali jsme se už za deště. Byl to silný slejvák, který se naštěstí brzy změnil v prostý déšť. Minuli jsme krásný vodopád (přechod přímo pod ním po tenoučkém nezajištěném mostěčku), došli na konec jezera Russvatnet. Na chvíli přšelo a zároveň svítilo slunce: pěkná duha. Až do večera mrholilo. Hezkou cestou jsme stoupali vzhůru: moc pěkný výhled zpátky na jezero, co jsme ho obcházel. Tentokrát jsme vyšli do tentokrát úzkého a ostrého sedla, kde jsme se napojili na známou trasu Bessegen. Cestička se změnila v upravenou „magistrálu“, po které jsme snadno sestoupili 500 výškových metrů k ikonickému a známému jezeru Gjende (čti Jende). Jezero je dlouhé skoro dvacet kiláků, velmi úzké a má krásně velmi světle zelenou barvu, způsobenou tzv. skalní, neboli ledovcovou moukou, kterou do něj splavují okolní říčky.

Chvíli jsme se ohřáli v chatě Memurubu, ležící kousek od samotného jezera Gjende. Bohužel celý přístupný břeh jezera Gjende byl v placené zóně a fungoval jako placený kempink. My jsme tábořili na odlesněné a odkeřované terase nad krásnou řekou Muru, dále od jezera. Padesát metrů od tábořiště jsme měli pěkný potůček s pitnou vodou. K řece se dostat nedalo, tekla ve skalním zářezu a navíc velmi prudce, bez jakékoliv šance se k ní bezpečně přiblížit. I do hajan nás opět vyprovodil déšť, ale předpověď počasí na další dny byla dobrá!

Prakticky 18.7. Glitterheim – (Russvatnet) – u Memurubu (Gjende)

Kolem jezera Gjende

Na dnešek jsme si naplánovali výlet jen nalahko, bez batohů, na „nedaleký“ vrchol Surtningssue. Mapa a ukazatel hlásal pět hodin cesty vzhůru. Ještě skoro ve stínu a vlastně pod mrakem (tak bude dnes pěkně či ne?!) jsme vyrazili nádherným údolím, proti proudu řeky Muru. Šli jsme kousek od břehu řeky, chvíli lesem a následně mezi zakrslými jalovci a břízami, které šlehalo do noh, a pak už jen pěšinou v mechu, trávě a kamení. Cesta byla velmi pohodlná. Obdivovali jsme dva krásné ledovcové splazy po levé ruce. Po dvou a půl hodinách chůze jsme začali více stoupat, stále po příjemné, i když kamenité, pěšince. Furt jsem čekal, kdy už začneme přelezat balvany a kdy bude suš a pořád nic. Následoval nejprudší úsek, stále tu byla něco jako cesta v kamení. Po chvíli jsme minuli kamennou chatičku s vnitřním dřevěným obložení (pro čtyři lidi na přespání). A o sto padesát výškových metrů výše jsme za chvíli stáli na vrcholu hory Surtningssue (2368 m), prý sedmé nejvyšší hory v celém Norsku. Výstup nám trval 4,5 hodiny (7-11.30 h).

Bohužel jsme byli „v mraku“ a nebylo skoro nic vidět. Během oběda se mraky trochu roztrhaly a

Nádherné údolí Memurudalen nad jezerem Gjedne

my se mohli kochat ledovcem přímo pod námi, byl na druhé strany hory, než jsme přišli. O kus dál se na ledovec dalo i šáhnout, zasahoval až na vrchol; jinde byl na vrcholu odtátý. V dálce jsme zahlédli horu Glittertidden, jen nejvyšší Galdhøpiggen byl stále zahalen mraky. Při sestupu z vrcholu jsme potkali ten den prvního turistu, vydal se na vrchol druhou možnou výstupovou cestou, zkratkou přes hřeben Raudhamran a řekl nám, že to je v pohodě. Tak jsme tedy zkusili na sestup tuto cestou, i když ranní cesta podél řeky byla moc pěkná. Nejprve se šlo po příjemných kamenných plotnách a plochých kamenech, tyto úseky bohužel brzy skončily. Následovala „nekonečná“ kamenná pole, furt po hřebeni, nahorů-dolů, vysoko ve svahu. Za deště bych někde uklouzl a upadl a za mlhy snadno zabloudil, jelikož značení nebylo moc dobré. Slunce pražilo, mraky se definitivně rozplynuly. Cesta mi přišla nekonečná, i jsme měli pár lezeckých úseků pro zapojení rukou. Teprve po třech hodinách schůze po hřebínku jsme začali pořádně klesat: prudký sešup nejprve po trávě a pak lesíkem zpět do k řece Muru.

Až o půl páté jsme byli dole. Nožky jsme si strčili do chladivé tůně v bočním přítoku řeky, velmi úlevné! Odpoledne jsme si zblízka prohlédli přístupný břeh jezera Gjende, které osvětlené sluncem vypadalo kouzelně. Břeh byl jeden obrovský kemp (10-20 stanů). Potkali jsme dvě Češky, měly v plánu teď navečer přejít celý „Bessegen“. Chodili také po Jotunheimenu, ale po úplně jiných cestách než my, spíše v jeho jihozápadní části.

Odpolední slunce nám rychle dosušilo od včera mokré věci. V tůni pod vodopádem se krásně umývalo. Řeka Mura byla totálně bílá, prudká a rychlá; tady v dolním úseku se v ní nikde koupat ne-

dalo. Teprve až dnes jsme ocenili a vychutnali si parádní místo na stan: výhledy, voda na pití, i na mytí, hukot řeky. Včera večer za soumraku a za mrholení nám to bylo jedno. Naše tábořiště bylo báječné místo na rozloučení s norskými horami! Dnes cestou vzhůru nešel nikdo, cestou dolů jsme potkali asi deset lidí.

Prakticky: 19.7. Memurubu – Surtningssue (2368 m) – Memurubu

Na poslední den jsme si schovali „klasiku klasik“, cestu přes Bessegen. Po výborné snídani s čerstvými borůvkami jsme v zataženém ránu v sedm ráno vyrazili od Gjende, směr také jezero Gjende, přes známý a úzký hřeben Bessegen. Za čtyřicet minut jsme vystoupali do prvního „sedla“, aneb na hřeben. Na druhém kilometru ze čtrnácti tady turisty u cesty vítala cedule: „Jdete-li více než dvě hodiny od Memurubu, užijte si výhledy a vraťte se.“ Bylo odtud poprvé vidět větší část dlouhého a bleděmodrého jezera Gjende. Zatím od rána nikde skoro ani živáčka. Mraky se pomalu rozptýlily, oteplilo se a objevili se ne „soudruzi“ komáři, ale „soudruzi“ turisté. Minuli jsme pěkné jezero, na břehu stálo několik stanů. Následovalo pár horších míst, ale jinak to byla výstupová dálnice; ranní úsek byl však mnohem pohodlnější. Za slunce jsme nastoupili na vlastní úzký, skalnatý hřeben Bessegen. Janča se trochu bála, z dálky vypadal velmi úzký a skoro kolmý. Museli jsme intenzivně zapojit ruce, ale kolmé to nebylo, lezli jsme celkem rychle vzhůru.

Krása Bessegenu nespočívá v samotné skále, takových je všude spousta, ale v úchvatném výhledu. Vpravo, 500-800 metrů dole, bylo bleděmodré jezero Gjende a vlevo, 100-300 metrů dole pod námi tmavomodré jezero Bessvatnet. Prý je nejčistším jezerem v Norsku, s dohledností do 30 metrů!

– „Bylo to moc krátké a nebylo to nebezpečné“, řekla Janča, když jsme byli nahoře. Následoval

Bessegen, ikonické místo norské turistiky

oblý hřeben a plochý vrchol, bylo zde více turistů, vyšlapané suťovisko, obrovská mohyla z vyskládaných kamínků na nejvyšším bodě (1743 m). Z kopce byly jen omezené výhledy. Pokračovali jsme dlouhým – na to že pro nás posledním – tak moc dlouhým a únavným sestupem opět k jezeru Gjende. Seskakovali jsme po skále, ujížděla nám pod nohama suť a dokonce i poprvé v Jotunheimenu tu pro usnadnění výstupu i sestupu byl jistící řetěz.

Po šesti hodinách pochodu jsme byli dole u jezera. „Hurá!“ A zároveň smutek: hory byly „za námi“. Na břehu Gjende bylo nádherné místo na vyprání si, umytí se, Janča si v jezeře navíc krásně zaplavala.

Cesta, teplé moře, cesta

Odpočatí jsme vyrazili směr Otta, dva kilometry jsme šli po silnici (nikdo nezastavil) a přes hodinu stali na hlavní cestě, kousek od břehu známé raftovací řeky Sjoa. Milá dvojice Švédů nás hodili do obce Vågåmo, kde nám zastavilo hned první auto: Norka v zánovním elektromobilu Tesla. (Shora zavírající dveře mě praštily do hlavy.) Koukal jsem jednak na tu rychlost zastavení, i na auto. Vepřed uprostřed byla obrovská navigace, auto umí jezdit samo: zatím jezdí „jen“ do a z garáže. Opět jsme zírali, jak lidé na předzahrádkách a na loukách kropili trávu. Paní nás zavezla až na nádraží v Ottě, ušetřila nám nějakou korunku a ještě nám zbyl čas na nákup a relaxaci. Posvětili jsme v parčíku: norský kefir (Janča) a norské pivo (Pavouk). Před sedmou večerní jsme odfrčeli vlakem zpátky do Osla. Ve městě jsme si koupili výhodný lístek na MHD na 24 hodin, rychle „vzali“ metro a odjeli na kopec Holmenkollen. Tu jsme si našli pěkné nocležiště s výhledem na Oselský záliv. Aby ne, když jsme vyjeli až do 400 metrů nad mořem.

Prakticky: 20.7. Memurubu – Gjendesheim /pěšky/; Gjendesheim – Otta /auto/; Otta – Oslo /vlak/

Ráno bylo teplo, ale celé město bylo v mlze, která se brzy rozplynula a byl tu další slunečný den. Prohlédli jsme si zdejší slavný skokanský můstek. V roce 2010 otevřeli zcela nový, v přepočtu za 10 miliard českých korun, při skoku chrání skokany před větrem. Nedaleko centra města jsme krátce navštívili park Ekebergparken se spoustou moderních soch. Nejvíce se mi líbila „čurající paní“, fakt z ní vytékala tekutina! Nic vulgárního, ale pěkné, nápadité umění.

Rychlá prohlídka centra a šup za koupačkou trajektem na ostrov Langøyene. Ostrov nám doporučil „náš pán od Osla“, i opravář automatu na jízdenky na Holmenkollenu dnes ráno. Loď jezdí co půl hodinu a platí na ni lístek na MHD. Byly tu perfektní pláže: na skaliskách či kamínkové. Při odpoledním koupání měla voda asi 22-23 stupňů.

Platil tu přísný zákaz rozdělávání ohňů, tak jako i jinde v jižním Norsku. Myslel jsem, že se to týká jen otevřených ohňů a pálení třeba dřeva. Velmi jsem se divil, když přišel uklizeč a že musíme ihned zhasnout náš plynový vaříč, který stál na suti pod skálou, asi metr od moře: tedy na zcela bezpečném místě. Ale jak říkal pán, pravidla jsou pravidla, byl to taky oheň. Naštěstí jsem vaříč akorát vypínal. Vedle se slunila a grilovala dvojice, té uklizeč sebral gril i s příslušenstvím a vyhodil ho do svého odpadkového pytle! My jsme si mohli v klidu vychutnat náš obědový kuskus s pestem.

Místo je populární jednak uměle vytvořenou kamínkovou pláží (která spojuje původní dva ostrovy, v minulosti mezi ně vršili odpadky jako na první skládku v Oslo); všude jinde jsou „jen“ oblá skaliska. A také je známé tím, že se tu může legálně kempovat. Na celém ostrově byl jen jeden bufet a pár soukromých chat. Jinak tu bylo prázdno, přesně jak Norové milují. Dnes tu tedy bylo celkem dosti lidí, loď tam a hlavně zpět jela dosti plná. Tráva byla všude úplně žlutá, jak už asi dlouho nepršelo.

Podvečer jsme se procházeli městem a přitom marně hledali kavárnu, kde bychom si dali čerstvé norské vafle. Buď neměli vafle, nebo už bylo zavřeno. Před pěti lety jsme s Jančou v Oslo navštívili tehdy zcela novou, ultramoderní čtvrť Akker brygge ležící u moře, letos úplně novou část Sørenga, navíc – oproti Akker brygge – tu byla na moři veliká umělá pláž s plovárnou. Dle Janči vypadala báječně. V okolí stále probíhala další výstavba. Započali jsme cestu domů. Na noc jsme opustili horké Oslo a odjeli busem směr Kodaň

Prakticky: 21.7. Oslo – směr Kodaň /bus/

V noci se v Göteborgu na naší lince vyměňovaly autobusy, tak jsme si museli všichni přestoupit. Proč se nemohli vyměnit řidiči? Ráno jsme se probudili v Kodani, zaspali jsme i Öresundský most. Nakoupili jsme si jídlo na cestu a odjeli luxusním autobusem Německých drah do Berlína. Zrovna tento víkend byla nějaká výluka na dánské železnici a my bychom nestihli jet jako jsme jezdívali vždycky, tedy vlakem přes Hamburk. Stejně jako cestou na sever jsme si odpočinuli pobytem na trajektu do Německa, tentokrát celkem zaplněném. Ač jsme čekali v Rostocku a stáli v několika dlouhých v kolonách, tak jsme před berlínské hlavní vlakové nádraží přijeli jen s půlhodinovým zpožděním. Měli jsme ještě čas prohledat celé nádraží a po velkém úsilí najít jediné místo, kde by měli zároveň točené pivo i kafe. Janča zahájila letošní dovču kafem v Berlíně a kafem jí tu také zakončila. Pokračovali jsme konečně pohodlným vlakem do Prahy (příjezd o půl desáté), kde jsme si místo dvou a půl hodin čekání na další vlakový spoj raději zaplatili noční autobus do Brna, který zrovna odjížděl, a mohli být doma o dvě hodiny dříve.

Prakticky: ne 22. 7. 2018 příjezd do Kodaně – Berlín – Praha – Brno /bus, vlak/

Letošní skandinávská cesta byla extrémně slunečná, i jsme se vykoupani v moři, s čímž jsme rozhodně předem nepočítali.

Hardangervidda je opravdová náhorní planina. Je velká, má rozlohou větší než třeba Jihomoravský kraj. Tam, kde jsme byli, klesala na okrajích prudkými kaňony dolů. Na okrajích je také „nejdramatičtější“: jsou zde přejezdné řeky, vysoké vodopády nebo soutěsky. Centrální část je mírně zvlněná placka, s malými převýšeními. Výrazný rozdíl je mezi západní a východní částí. Drsnější je západní část, kde dominuje skalnatý terén, rozlehlé holé skály a četná letní sněhová pole (i v letošním horkém létě), „jemnější“ je východní strana, která je mnohem plošší a porostlá drobnou vegetací. Také jinde než na jihozápadě nebyl sníh, nepočítáme-li ledovec na severu.

Ač bychom chtěli, nelze jí považovat za pravou divočinu, na to tam je „dost“ civilizace: hlavní silnice a železnice, co přes ní vedou, někde prašné sjízdné cesty, na norské poměry hustá síť turistických chat, turistické cesty, řada rozptýlených soukromých chat, lodní doprava na velkých jezerech a přehradách, obří chatové „osady“ (tisíc chat na jedno místě). A pochopitelně tu, jako jinde v Norsku, jsou jezera, přeměněná na přehrady. Přesto jsme měli pocit divokosti často velmi silný a z velké části lze Hardangerviddu považovat za pustinu. Pravá divočina na severu Evropy je třeba národní park Sarek, ležící ve švédském Laponsku, tam zase jindy!

V letošním asi extrémním suchu byl přechod planiny snazší než jindy, většina bažin, močálů a pramenišť byla suchá a dala se snadno projít a nemuseli se hledat obcházky. Pro nás důležitým objevem byla fantastická chuť zralých morušek. Naopak pro příště se už snad Janča vyhne plodům vložně bahenní, zvané blinkavka, i když tvarem a chutí velmi připomínají borůvky.

Jotunheimen je rozsáhlé, známé a velmi navštěvované území. Je nádherný, v „každém“ údolí číhá nějaká krásná řeka, jezero a nad nimi, stále se zmenšující, ledovce. Když jsme nešli nejprofláklejšími cestami, tak jsme potkávali jen minimum návštěvníků. Infrastruktura je tu dokonalá: hustá síť cest a

pro majetné řada chat. Jen by mohli mít ještě lepší veřejnou dopravu jezdící v pravidelných intervalech, tzv. „taktový režim“. Ten jim chybí i na páteřní železniční trati Oslo – (Otta) – Trondheim, i na dráze z Osla do Bergenu.

V Oslu jezdilo celkem málo cyklistů, ani pro ně neplánují dokonale. Příkladem je nová městská třída podél moře a nádraží: pro cyklisty ji neudělali úplně nejbezpečněji a nejlépe. Tak nedokonale by to v Kodani jistě neřešili. Nádraží v Oslu je sice moderní, ale není vůbec dobře uděláno na rychlé výstupy či přestupy. Je zde jen jeden východ na úplném konci a tak je výstup z dlouhých vlaků velmi pomalý. Zcela nová moderní čtvrť, Sørenga, nás oba zcela dostala. Jen ty vafle si budeme muset dát příště. A jasně: ať žije oselský ostrov Langøyene!

Celkem jsme na Hardangerviddě urazili pěšky asi 240 kilometrů, 11,8 km převýšení nahoru a stejně tak i dolů. V Jotunheimenu jsme ušli 85 kilometrů, 6,6 km vzhůru i přibližně stejně tolik i dolů.

Praktické informace a vybavení

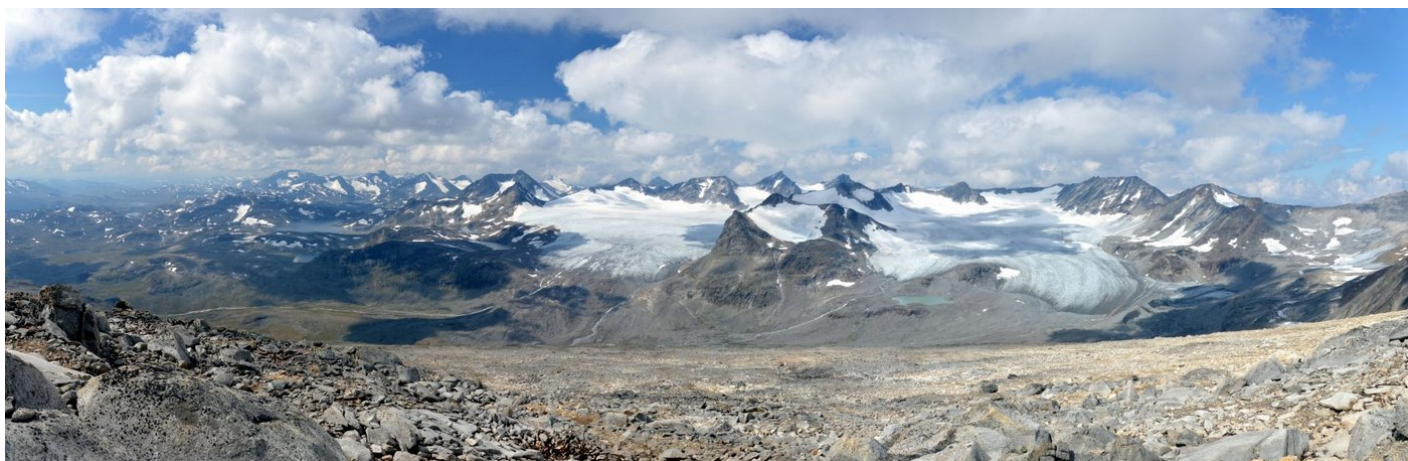
Na internetu jsme nenašli žádné informace v češtině o letním přechodu Hardangerviddy ze severu k jihovýchodu, do Rjukanu, snad cestovní deníček s podrobnostmi někomu pomůže v rozhodování, kam se vydat.

Spojení, cesta na sever a cestování po Norsku

Do Norska je logická cesta přes Berlín, Kodaň a Oslo. Cesta vlakem by byla ideální, bohužel Němci zrušili noční vlak do Kodaně a je nutné buď zvolit cestu přes den, či jet autobusem. Taky nejezdí přímé vlaky z Kodaně do Osla, ale naštěstí aspoň přímé busy. Na plánování cesty do a z Kodaně jsme využili německý www.bahn.de (a náš idos), pro přesun z Dánska do Norska vymakaný švédský plánovač reseplanerare.resrobot.se (zná autobusy i vlaky). Autobusy z Kodaně do Osla jsou výrazně levnější než vlak.

V Norsku jsme se na dlouhé vzdálenosti přesouvali vlakem. Koupili jsme si známou vlakovou jízdenku Interrail, zónu Norsko, varianta tři dni z měsíce. Sice to bylo dražší než norské vlakové superlevné jízdenky, ty je nutné zakoupit velmi dopředu a jsou na přesný spoj. My jsme naopak měli svobodu přesunu, což jsme využili ve všech třech dnech, kdy jsme vlaky jeli. Místenky po nás ve vlcích nikdo nechtěl, ale často jsme si museli přeseďat, jelikož spoje byly dost plné a asi přes 90 % lidí místenky měla.

Norové asi nemají obdobu našeho centrálního „idosu“, vlaky mají svůj vyhledávač www.nsb.no a autobusy asi každý region svůj. Oblast kolem Bergenu (včetně cesty pod Trolltunga) pokrývá vyhledávač spojení www.skyss.no (umí busy, vlaky i jejich kombinace), oblast kolem Otty (Jotunheimen a

Na hoře Surtningssue, pohled na protější ledovce

okolní hory) je na www.opplandstrafikk.no. Autobusy fungují skvěle. Na řadě spojích, jak se ví, se během jízdy mění autobus, na jiných jen řidiči.

Mapy

Pro plánování jsme používali norské www.ut.no/kart/, nejlépe je přepnout na mapový podklad „papirkart“ a přidat vrstvy „hytter“ a „sommerstier“ (chaty a letní trasy). Provozuje Den Norske Turistforening DNT, aneb Norský turistický svaz.

Tištěné mapy pro Hardangerviddu jsme sehnali v ČR, postačovaly v měřítku 1: 100 000. Měli jsme dvě mapy, „východ“ a „západ“. Nová vydání jsou jen plastová, tedy nepromokavá a dost trvanlivá. Po deseti dnech intenzivního používání mapy vypadaly stále jako nové.

Komáři

Na letošek jsme měli v batozích nachystané síťky na hlavu proti komárům, leč zůstali nevyužity. Sucho a slunce redukovalo jejich počty. Přesto nás několikrát během dne i večer dost otravovali a přírodní laponský repelent se hodil, ač stejně moc nefungoval, stejně jako nefungují chemické repelenty.

Vybavení

Letos jsme nejvíce využili letní oblečení, ochranu hlavy a opalovací krém, který po týdnu došel a museli jsme si koupit další! Nepromokavé oblečení je dnes standardem, potkali jsme jen jednoho turistu v „klasické“ pláštěnce. Na nohách jsme si vystačili s běhacími kečkami, Janča měla trochu pevnější s nepromokavou membránou. Běhací boty jsou však vhodné jen na vyšlapané cesty. Kdybychom chodili opravdovou divočinou, jen po kamenech a po souvislých porostech, tak by byly nutné pohorky. Letos jsme velmi ocenili malinké, lehké návleky na boty; do bot se nedostaly skoro žádné kamínky, tráva, ani větvičky. A trochu chránily při přechodu sněhových plání.

Na Hardangerviddě jsme očekávali i zimu a teploty padající až k nule, vzali jsme si kvalitní letní péřáky vážící jen 700 g, prakticky každou noc jsme je měli rozepnuté nebo spali jimi jen lehce přikrytí jako dekou. Stan jsme mívali otevřený. Vzali jsme si letos dvě tlustší „mikiny“ na chlad, nelitovali jsme, že se ta druhá jen nesla v batozích. Kulich a rukavice se hodily. Celková váha našich batohů bez jídla byla do sedmi kilo.

Jídlo, voda, různé

Dokoupit jídlo na vlastní Hardangerviddské pláni by byl nakonec větší oříšek, než jsme si mysleli. Špatně jsme to od začátku pochopili a proviant, tedy jídlo vhodné na vaření, lze dokoupit pouze na chatách značených jako „samoobslužné s výbavou“, např. Hadlaskard, Kjeldebu či Helberghytta. Kde je plný servis, tam mají leda nějaké čokolády. Nám nakonec jídlo vystačilo a nebyli jsme na dokupování závislí. Z domů jsme měli s sebou na začátku jídlo na 10 celých dní v horách.

Pitná voda by normálně byla úplně všude. Letos byly potůčky hodně vyschlé a na Hardangerviddě i v Jotunheimenu jsme procházeli dokonce úseky, kde i dvě, tři hodiny nebyla žádná vhodná pitná voda. Vodu jsme přesto moc nenosili, jen občas jsme si nesli malou zásobičku. Vodu jsme pili spíše z větších řek a jezer; často z těch, kde jsme se i myli. Prvotřídní kvalita, mňam! Nezávadná voda byla na turistických chatách, stejně možná pocházela z řek a jezer. Některé vody by už mohly být pro někoho mírně „fekální“, kvůli přítomnosti pasoucích se oveček, my jsme proto raději volili větší toky. Někdo by se mohl už trochu bát a vzal by si filtr na vodu, my nic takového neměli. Zdravotní problémy nás přesto nepotkaly.

V Norsku mluví anglicky všichni. Znalost základních „místních“ slovíček potěší vždy a všude. My si vystačili s „hei hei!“ a „takk!“. Hodila se nám norská konverzace, kde jsme nastudovali, jak číst jejich názvy a geografické pojmy. V obchodech s jídlem, na kterém byly nápisy jen v norštině, a popř. navíc ve švédštině, finštině či dánštině, jsme si nechávali poradit od nakupujících či personálu.

